

e Stichting *Ons Erfdeel* wil
vorderen en de cultuur van
ast het tijdschrift *Ons Erfdeel*

evue trimestrielle;
rlands, a yearbook;
boek;
ir van de Lage Landen.

rfdeel.be

marie Deleu-Deblaere /
nbien / Aad Nuis /
1 / Adriaan Verhulst

erpen / L. Bekkers, Antwerpen
n Bossche, Dendermonde
cke, Wetteren
auren, Hoorn
s, Gent / K. de Clerck, Gent
ster, Brugge
ue, Heverlee / P. Demets, Zulte
eist / J. Dreesen, Leefdaal
dam / J. Fontier, Brugge
le Geest, Aarschot
es, Utrecht
n / T. Hermans, Londen
t / M. Hooghe, Gent
/ M.J.G. de Jong, Jambes
ven
Kusters, Maastricht
de Maegd-Soëp, Drongen
Milis, Sint-Martens-Latem
Mutsaers, Utrecht
yttens, Kortrijk
n, St-Ulriks-Kapelle
de Perre, Affligem
eman, Kessel-Lo
zum / H. Renders, Amsterdam
oeck, Heverlee
Rutgers, Santa Cruz, Aruba
onbaert, Antwerpen
echt / A.L. Sotemann, Utrecht
on op Zand
enbussche, Brussel
Vanneste, Wilrijk
ke, Waregem
roore, Gent / A. Verthé, Brugge
m / J. de Vos, Gent
Vildemeersch, Diksmuide
lemyns, Brugge
Zoest, Amsterdam

ons Erfdeel

Algemeen-Nederlands
tweemaandelijks cultureel tijdschrift

Uitgegeven door de Vlaams-Nederlandse Stichting *Ons Erfdeel* / Verschijnt vijf maal per jaar

Redactie

Kernredactie

Jozef Deleu,
hoofdredacteur

Luc Devoldere en Frits Niessen,
adjunct-hoofdredacteurs
Dirk van Assche,
redactiesecretaris-eindredacteur

Redactieleden

Anton Claessens / Jacques Fermaut
Anton Korteweg / Filip Matthijs
Annette Portegies / Reinier Salverda
Ludo Simons / Jo Tollebeek
Hans Vanacker

Redactieadressen

Murissonstraat 260
B-8930 Rekkem
Tel. (056) 41 12 01
Fax (056) 41 47 07
e-mail red@onserfdeel.be
<http://www.onserfdeel.be>

Rijvoortshoef 265
NL-4941 VJ Raamsdonksveer
Tel. (0162) 51 34 25
Fax (0162) 51 92 27

44e jaargang nummer 2 maart-april 2001

Nederlands in het Verenigd Koninkrijk

In het voorjaar van 2000 was er even paniek in Londen. Althans in dat Londen dat de Lage Landen een warm hart toedraagt. De historicus Jonathan Israel, auteur van het standaardwerk *The Dutch Republic. Its Rise, Greatness and Fall, 1477-1806*, vertrok naar Princeton en zijn prestigieuze leerstoel „Europese geschiedenis van de zestiende en zeventiende eeuw, in het bijzonder van de Lage landen”, *History of the Low Countries*, leek te zullen verdwijnen. Deze leerstoel is opgericht in 1919, en eerder bezet door o.a. Pieter Geyl en E.H. Kossmann. Uiteindelijk kwamen het University College London (UCL), de Universiteit van Amsterdam en het Nederlandse ministerie van Onderwijs tot een regeling om de leerstoel te redden. Een opvolger voor Israel treedt aan in het academiejaar 2001-2002. De Nederlandse Taalunie sprong niet mee in de boot. De zaak bracht wel de plaats van het Nederlands in het Verenigd Koninkrijk weer onder de aandacht.

De situatie van het Nederlands in het Britse hoger onderwijs is precair omdat alle moderne vreemde talen er onder vuur liggen. De belangstelling ervoor taant. De spoeling van instromende studenten wordt navenant dunner. Het onderwijssupplement van de *Guardian* (12 december 2000) had het over een kaalslag, veroorzaakt door kortzichtige financieringsmechanismen en afwezigheid van strategische planning. Waarom zouden Engelsen Nederlands leren als iedereen in Nederland en bijna iedereen in Vlaanderen Engels spreekt, is het refrein aan universiteiten en bij studenten. Op dit moment is Nederlands nog hoofdvak aan de UCL in Londen en in Hull. Maar in Hull is de hoofdvakstatus zo goed als ten dode opgeschreven door een zwaar besparingsplan voor de hele universiteit. Er moet 50 procent worden ingeleverd op de staf. Vanaf september 2001 bestaat het Nederlands de facto alleen nog als bijvak. Blijven nog over Sheffield en Cambridge waar Nederlands eveneens bijvak is. Men versta dat laatste niet te negatief. Het betekent dat Nederlands wordt aangeboden in combinatie met minstens één andere taal („sub-

ject”). Zo bewijst Sheffield, waar het Nederlands bijvak is in een goed aangeschreven *Department of Germanic Studies*, dat het daar heel goed van kan profiteren. Een stijgend aantal studenten in de laatste jaren is het gevolg: vandaag volgen er ongeveer zeventig studenten Nederlands. Dat is in blote cijfers het dubbele van Londen, waar per jaar twaalf nieuwe studenten mogen worden toegelaten. In Hull studeren een zestigtal studenten Nederlands. In Cambridge zijn het er dan weer heel wat minder, maar ze zijn van een hoog gehalte wegens de strenge selectiecriteria.

In 1997 wijzigde de Taalunie haar subsidiesystematiek voor de neerlandistiek in het buitenland: personele subsidies zouden na een overgangsperiode van vier jaar (dus vanaf het academiejaar 2001-2002) vervangen worden door start- en projectsubsidies. Eenvoudig gezegd: universiteiten moesten voortaan zelf hun hoogleraren betalen.

Omdat dit bij UCL al jaren het geval was, reageerde men niet echt op deze nieuwe evolutie. Daar kwamen nog communicatiestoornissen bij, wat leidde tot een stijgende spanning tussen UCL en de Taalunie in de loop van 2000. Het *Centre for Dutch and Flemish Studies*, dat met geld van de Taalunie sinds 1997 interessante culturele initiatieven had genomen, zette zijn activiteiten stop. Het telkens moeten voorleggen van projecten aan Den Haag werd als betuttelend ervaren.

Begin dit jaar werden de plooiën gladgestreken, althans tussen de Taalunie en UCL. De nieuwe afspraken houden in dat de Taalunie bij voorkeur meerjarige projecten zal steunen, en dat personele kosten binnen die projecten toch ingebracht kunnen worden. De vier door het departement intussen ingediende projecten werden aanvaard. Een ervan behelst het plannen van een Engelstalige internetgrammatica van het Nederlands, contrastief opgezet en gebaseerd op de Algemene Nederlandse Spraakkunst (ANS). De Taalunie verklaart zich ook bereid het *Department of Dutch*, dat hoog scoorde bij landelijke onderzoeks- en onderwijsbeoordelingen in 1996, structureel te steunen tot 2004, en toont

ig, maar die op artistieke staken boven de opsomming strookt vallen niet na om esthetische waarde meer dan de meeste critici gaf zij blijk. Zij volgde de ont- en filmtechniek op is de Duitse bezet- j compilerisch - Film. Dat zij als ra- a toch geregeld in door haar als com- ub de l'Écran films mmerciële circuit an dat zij kwalita- waarde schatte. Al dicaal voorstander : zij zich in theorie stische experimen- lat de films die het beeld de romanti- aaar matig konden ir toch eerder uit- iele werk. Voor De ger een gevaarlijke : die bij vele katho- g leefde - maar wel nstvorm, op zijn ndere kunsten. nkritiek meer dan voor filmesthetiek spanning die een che en de estheti- film kon ervaren, stische middens bij lmkritiek ten aan- lijft echter de vraag ordeling een echt houwelijke en es-

Liesbet Nys

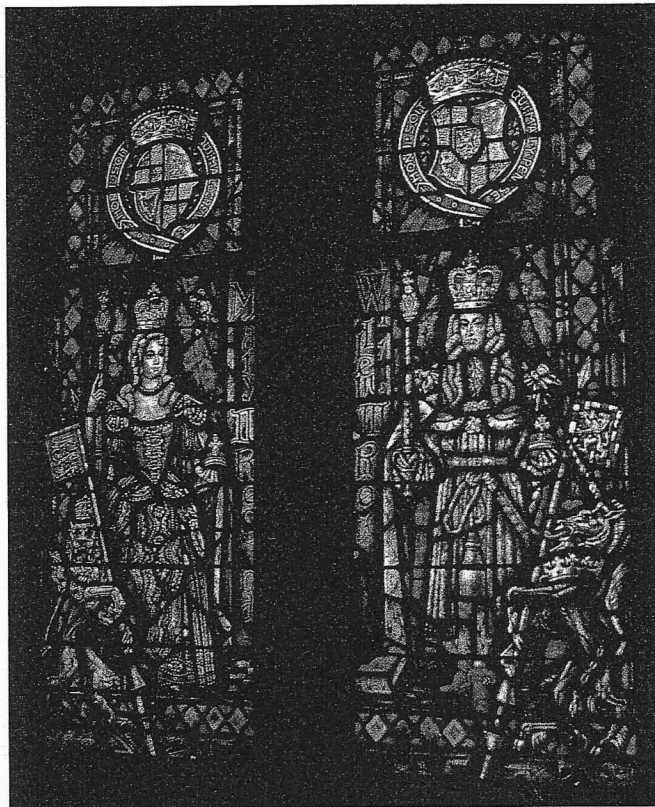
1 DE BRUYN zijn overge- pril 1936, 30 mei 1936, 8 juli 1938, en Volk en

bijzondere interesse voor het plan voor een „Virtueel departement Nederlands”. Het is namelijk de bedoeling om met behulp van informatie- en communicatietechnologie (ICT), zeg maar computer en internet, de ongeveer vijftienkoppige staf van neerlandici die nu verspreid werkt in Londen, Hull, Sheffield en Cambridge op termijn meer te doen samenwerken, complementariteit te zoeken en competenties uit te wisselen. Zo blijft er in het afgeslankte Hull veel expertise in *computer-assisted language learning*. In 1999-2000 werd er met steun van de Taalunie een internettaalcursus (*Lagelands*) voor beginners ontwikkeld die gebruik maakt van het Engels als steuntaal (bijvoorbeeld voor het uitleggen van grammaticale concepten). In het studiejaar 2000-2001 wordt die cursus aan studenten Nederlands in Hull aangeboden. Vanaf september 2001 kan *Lagelands* overal ter wereld operationeel worden. Cambridge is dan weer goed in Middelnederlandse literatuur.

Afstandsonderwijs via computer en internet moet uiteindelijk cursussen, nu gegeven op één plaats, beschikbaar maken voor meer studenten en een breder publiek van geïnteresseerden aantrekken. Studiepakketten op maat voor zelfstudie en videoconferenties kunnen dan volgen. Tussen Londen en Hull heeft de eerste videoconferentie overigens al plaatsgevonden.

Het *Virtual Department of Dutch* biedt kansen. Maar er zal hard gewerkt moeten worden en alert ingespeeld op de nieuwe en moeilijke omstandigheden. Men zal van de nood een deugd moeten maken. Talent om studenten te werven, zoals in Sheffield bewezen wordt, is daarbij nodig.

Toch leidt het wegvallen van de hoofdvakstatus in Hull, en dus ook het wegvallen van concurrentie, tot een verlies aan kritische massa. Het verdwijnen van het Londense *Centre for Dutch and Flemish Culture* is een jammerlijke zaak. En wat realiteitszin bij het

Glas-in-loodramen met Prins Willem III en Mary in de Nederlandse Kerk in Austin Friars in Londen.

Virtual Department past misschien ook wel. Universiteiten hebben nu eenmaal een eigen bedrijfscultuur, en er blijven grote kwaliteitsverschillen: zal een student uit Hull zo maar aanvaard worden voor een vak dat vanuit Cambridge het web wordt opgestuurd?

Er zal hoe dan ook een blijvend evenwicht gevonden moeten worden tussen structurele subsidie en projectsubsidie. Om het eenvoudig te zeggen: je kunt alleen maar projecten opzetten als je er al bent, en min of meer blijft, als je een bestaand kader hebt. Dat probleem is acuut in Cambridge waar de personele bezetting maar uit twee docenten bestaat. Vooral het taalonderwijs, gegeven door een per uur betaalde docent, wordt er bedreigd.

De Taalunie moet bij dit alles letterlijk ondersteunend werken, en telkens onderscheiden waar het op aankomt. Alles in functie van het ene doel: de aandacht voor de Nederlandse taal en de cultuur van Vlaanderen en Neder-

land buitengaats met. Een beleid moet tra rekening houden met knopen. Het is daarbij belangrijk omringende positief te discrimineren de Nede van Vlaanderen en N de grote Europese ho

Een transnationale

Binnen de Limb gaat, met ingang van 2002 een uniek en start: de transnatio (tUL, Hasselt-Maas grond van een stijgs derwijs in en buiten en Sorbonne-verkl pese lidstaten zich stapsgewijs tot een te komen in een vormt de transnatie een waardevolle pro vulling ervan beter eerst een korte histo

Ook al dateert de universiteit al van de oprichting van beide universiteiten, de eerste verkenning plaats. Vervolgens schappelijke studie "gie" van start. Acl zichten een rijke e het oog op het o studieprogramma's oprichting van een formuleerden LU Centrum) en UN pas echt in 1993.

Vanaf dat ogenb der hobbelijke voor commissies kreger door te lichten en derlinge universita enige terughoude derwijsaanbod, de universiteiten ker schillend verloop, stelling van de Vla feling uit aan Ne

de Nederlandse Kerk in

misschien ook wel. Eenmaal een eigen en grote kwaliteits- uit Hull zo maar vak dat vanuit Cam- stuurd?

1 blijvend evenwicht n tussen structurele 2. Om het eenvoudig naar projecten opzet- 1 of meer blijft, als je t. Dat probleem is de personele bezet- n bestaat. Vooral het door een per uur bedreigd.

j dit alles letterlijk 1 telkens onderschei- . Alles in functie van voor de Nederlandse laanderen en Neder-

land buitengaats maximaal gaande houden. Een beleid moet transparant zijn maar ook rekening houden met lokale situaties en noden. Het is daarbij niet fout de ons onmiddellijk omringende landen en taalgebieden positief te discrimineren en een sterke aanwezigheid van de Nederlandse taal en de cultuur van Vlaanderen en Nederland na te streven in de grote Europese hoofdsteden.

Luc Devoldere

Een transnationale Universiteit in Limburg

Binnen de Limburgse universitaire wereld gaat, met ingang van het academiejaar 2001-2002 een uniek en vernieuwend project van start: de transnationale Universiteit Limburg (tUL, Hasselt-Maastricht). Tegen de achtergrond van een stijgende vraag naar hoger onderwijs in en buiten de regio, van de Bologna- en Sorbonne-verklaringen waarbij de Europese lidstaten zich verbonden hebben om stapsgewijs tot een Europese onderwijsruimte te komen in een eengemaakte arbeidsmarkt, vormt de transnationale Universiteit Limburg een waardevolle proeftuin. Om de actuele invulling ervan beter te kunnen situeren, volgt eerst een korte historische schets.

Ook al dateert de idee van een Limburgse universiteit al van 1967 - van vóór de oprichting van beide universiteiten - toch vonden de eerste verkennende gesprekken pas in 1988 plaats. Vervolgens ging in 1992 de gemeenschappelijke studierichting „kennistechnologie” van start. Achteraf bleek dit in vele opzichten een rijke en succesvolle ervaring met het oog op het opstellen van transnationale studieprogramma's. Maar het voorstel tot de oprichting van een transnationale universiteit formuleerden LUC (Limburgs Universitair Centrum) en UM (Universiteit Maastricht) pas echt in 1993.

Vanaf dat ogenblik kende het verhaal een eerder hobbelige voortgang: Vlaams-Nederlandse commissies kregen de opdracht om de plannen door te lichten en adviezen te formuleren, onderlinge universitaire concurrentie zorgde voor enige terughoudendheid t.o.v. het nieuwe onderwijsaanbod, de relatie tussen overheid en universiteiten kende in beide landen een verschillend verloop, de soms nogal aarzelende opstelling van de Vlaamse overheid lokte vertwijfeling uit aan Nederlandse zijde ... Gelukkig

deed het regeerakkoord van de nieuwe Vlaamse regering in 1999 het tij keren en kwamen de plannen in een stroomversnelling terecht. Het ondertussen ontstane scepticisme over de samenwerking nam snel af en sloeg om in een enthousiaste, constructieve sfeer. Uiteindelijk kwam in 2000 het concept van de tUL uit de bus: een universiteit opererend vanuit twee campus- en (Hasselt en Maastricht) en werkend via drie rechtspersonen, de twee bestaande nationale (LUC en UM) en een derde transnationale (tUL), waarin de gemeenschappelijk uitgewerkte opleidingen ondergebracht worden. Door het sterk verschillende statuut van professoren in Vlaanderen en Nederland opteert men voor arbeidsvoorwaarden binnen nationale rechtspersonen. Onder de noemer tUL kunnen nieuwe activiteiten opgang gebracht, studenten ingeschreven en nieuwe diploma's afgeleverd worden met de in Vlaanderen en Nederland vigerende titulatuur.

Trouw aan het onderwijsvernieuwend profiel van LUC en UM kiest men resoluut voor complementariteit en vernieuwing. Zo zei H. Martens, de rector van LUC in zijn openings- toespraak van het academiejaar 2000-2001: „Wij wensen nieuwe impulsen te geven aan toekomstgerichte domeinen met een groot potentieel maatschappelijk belang voor Vlaanderen en Nederland. Het gaat om domeinen waar de wetenschappelijke ontwikkelingen snel gaan, waar tekorten op de arbeidsmarkt dreigen en waar innovatieve combinaties en nieuwe benaderingen een uitgelezen kans inhouden om het tot nu toe te weinig aangeboorde talent in onze samenlevingen aan te trekken. ICT, Informatica, Wiskunde en Levenswetenschappen beantwoorden aan deze criteria.” (1) En K. Dittich, voorzitter van het College van Bestuur van de UM, zei in zijn oratie van september 2000: „Ik ben ervan overtuigd dat een bundeling van onze wetenschappelijke belangen met die van de regionale politiek en het innovatief bedrijfsleven tot een nieuwe loot aan de stam van de regionale economie zal leiden.” (2) De concrete gezamenlijke onderwijs- en onderzoeksactiviteiten zullen naar Angelsaksisch model ondergebracht worden in „Schools”, met een eigen bestuur. Zowel een Vlaamse als een Nederlandse staf maakt deel uit van dat bestuur. Dit is verantwoordelijk voor de praktische organisatie van onderwijs en onderzoek in een bepaalde (groep van) discipline(s). De „Scholen”, die elk een ei-